

KRISLAI

Ir mūsų vajus
Turės savo kandidatus
Ir jaunieji katalikai
Už panaikinimą
Už geresnius santykius
Turės eiti laukan
Mūsų dovana Saigoniui

A. Bimba

Jau laikas visiems geros valios laisviečiams rūpintis šių metų "Laisvės" rudeninių vajumi. Jis bus taipgi mūsų jubiliejinis vajus.

Kaip pračiuose vajuose, taip šiame sieksime atnaujinti visas išsibaigusias prenumeratas, gauti naujų skaitytojų ir sukelti fondą laikraščio išlaikymui.

Gal ir šiemet New Yorko laisviečiai bus pirmutiniai. Nors oficialiai vajus prasidės spalio 1 dieną, bet mes jį pradėsime gražiu parengimu rugsėjo 26 dieną.

Amerikos Komunistų Partija buvo pirmutinė paskelbti savo kandidatus 1972 prezidentiniams rinkimams. Republikonų partija irgi jau turi savo kandidatą. Neatrodė, kad kai kurių protingesnių republikonų vajus "meskime laukan Nixoną" apsisivainikuotų laimėjimu. Tik Demokratai partijoje didžiausia "košė". Norinčių ir siekiančių kandidatais ir prezidento sostą tiek daug, jog sunku juos ir besuskaityti.

Šiomis dienomis "kandidatų" skaičius dar padidėjo vienu. Mūsų miesto majoras John Lindsay, persikriktijęs iš republikonų į demokratų, nesipriešintų, įeigu demokratų jam pasiūlytų kandidatūrai.

Iš Vatikano į pasaulį plinta gandai, kad atsargiai kunigų ir vyskupų globojamas katalikiškas jaunimas darosi nebesukalbamu. Antai, prieš kelias dienas įvyko Italijos Universitetų Studentų Katalikiškosios Federacijos 41-mas suvažiavimas. Jame dauguma delegatų pasisakė už divorsus ir prieš popiežiaus neribotą galią. Tai laikoma labai didele katalikiškame jaunime revoliucija. Popiežius Paulius VI beveik sergąs iš susirūpinimo.

Civilinių Laisvių Sąjunga kreipiasi į Aukščiausiąjį Teismą su labai svarbiu pasiūlymu. Ji siūlo, kad Teismas patvirtų, jog kai kuriose valstijose tebeveikianti mirties bausmė priešinga mūsų Konstitucijos 8-ajam pataisyimui. Ji turi būti uždrausta...

Šis šios organizacijos pasiūlymas turėtų būti paremtas visų amerikiečių. Mirties bausmė turi eiti laukan...

Mes visuomet už geriausių visų tautų ir šalių santykius. Todėl mums norisi nuotirdžiausiai pasveikinti Kanados vadus už pakvietimą pas save į svečius Tarybų Sąjungos premjero Kosygino. Jo apsilankymas pagerins tarp tų dviejų šalių santykius.

Kai kuriuose mūsų Amerikos politikieriuose pastebimas nušivylimas kanadiečiais, kad jie Kosyginą pasikvietė be pasitarimo su Washingtonu.

Nixon administracija pradėjo verbuoti savo pasekėjus Jungtinėse Tautose už išgel-

Po atostogų Kongresas susirinko posėdžiui; kalbėjo prez. Nixonas

Washingtonas. — Kongresas pradėjo savo darbą, kuris dar prieš atostogas buvo paliktas. Daug svarbių bilių ir siūlymų jam priduta. Naujas klausimas — Nixono algų - kainų įšaldymas. Kongresas, manoma, jį užgirs.

Prez. Nixonas ketvirtadienį pasakė abiejų Kongreso butų bendram susirinkimui kalbą. Jis užtikrino, kad algų-kainų kontrolė nesitęs ilgiau 90 dienų, bet po to turės būti koks nors aparatas algų ir kainų kontro-

lei. Tačiau manoma, kad kontrolė gali tęstis net 3 ar 4 metus.

Seniausias ir sunkiausias klausimas išrišti — Vietnamo karo tęsimas. Taikos kovotojai reikalauja Kongreso sulaukyti karą, įšaldyti karo išlaidas.

Kongresmanai ir senatoriai seka piliečių opinią įvairiais klausimais. Liberaliniai kongresmanai ir senatoriai kovoja su konservatyviais. Visų mintys atotos į sekamus prezidentinius rinkimus.

Italijos katalikų jaunimas reikalauja įvairių reformų

Roma. — Italijos katalikų jaunimas smarkiai kairėja. Jaunimo organizacijos priėmė programą, priešingą Vatikano programai. Popiežius dėl to smarkiai rūpinasi.

Jaunimui vadovauja katalikų studentų federacija. Ji savo programoje užgria skyrybas (divorsus), taipgi nori, kad bažnyčia būtų atskirta nuo valstybės ir kad kunigams būtų suteikta teisė vestis, kad celibatas būtų panaikintas.

Federacija kritikuoja popiežių už paveldėjimą "koncentruotos galios" ne tik bažnyčioje, bet ir kituose reikaluose. Jaunimas nori, kad popiežius turėtų mažiau galios ir teisių visur kištis.

San Miguel de Tucuman, Argentina. — Kairiųjų partizanų grupė užpuolė kalėjimą, užmušė 5 sargus ir išlaisvino 17 politinių kalinių, tarp kurių buvo 14 partizanų.

bėjimą Čiang Kai-šeko klikos. Kaip žinia, yra pasiūlymų, kad priimt Kiniją, Formozą turėtų būti išmesta laukan, nes ji nėra jokia valstybė. Ji yra Kinijos dalimi.

Mūsų delegacija reikalauja, kad šis klausimas būtų pripažintas "svarbiu klausimu", todėl tik dviem trečdaliais balsų galima Formozą išmesti. O gauti du trečdalius balsų už išmetimą būtų sunku. Taip pasiliktų pasaulinėje organizacijoje Čiang Kai-šekas su savo Formozą (Taivanu).

O štai mūsų Washingtono dovana Saigoniui. Jis gauna net 1,500,000 galionų baisiai nuodingo skysčio, vadinamo "Agent Orange", kuris naudojamas naikinimui miškų, pievų ir javų, ir nuodijimui žemės. Iki šiol prieš liaudies šiuos nuodus naudojo mūsų karinės jėgos, o nuo dabar jais kovos Saigono militarinė klika prieš savo žmones.

Ar begalima įsivaizduoti didesnį pasiūtumą?!

Chicago. — Trafike ir kitose nelaimėse per švenčių savaitę užmušta arti 900 žmonių, skelbia Nacionalinė Saugumo taryba.

Pasitarimai Airijos vienybės klausimu

Londonas. — Airijos premjeras Lynch ir Anglijos premjeras Heath turėjo pasitarimus šiaurės Airijos klausimu. Pasitarimai praėjo be jokių rezultatų.

Lynch pareiškė, kad šiaurės Airijos prijungimas prie Airijos baigtų visus nesutikimus ir kivirčius. Heath su tuo nesutiko. Taip pasitarimai ir pasibaigė.

Bonna. — Vakarų Vokietijos kancleris Brandtas sutiko lankytis Tarybų Sąjungoje šio mėnesio pabaigoje. Juodosios lauko kurtorte jis turės pasitarimą su TSRS vadais.

Nauji streikai Izraelij

Tel Avivas. — Izraelis apimtas naujų streikų bangos. Sustreikavo Tarptautinio aerodromo tarnautojai ir sulaukė lėktuvų skraidymą. Streikuoja maisto krautuvų darbininkai. Uostų darbininkai taipgi streikuoja.

Darbininkai reikalauja didesnio atlyginimo ir darbo sąlygų pagerinimo.

Buenos Aires. — Lotynų Amerikos komisija pasmerkė Nixono uždėtus 10 proc. taksus ant Jungtinės Valstijos įvežamų prekių.

Los Angeles. — Buvęs atviras karo šalininkas republikonas senatorius Goldwater jau suprato, kad Amerikai Vietnamo karas — nelaimingas ir turėtų būti baigtas. Valdžia neturėtų šiam karui prievarta drafuoti jaunuolius, jis sako.

Didžiai reikšminga Tarybų Sąjungos ir Kinijos sutartis

New Delhis. — Indijos premjerė Gandhi pasakė, kad Tarybų Sąjungos ir Indijos sutartis visam pasauliui didžiai reikšminga.

Abi šalys sutiko laikytis pastovios taikos, draugiškumo, geros kaimynystės ir kooperacijos.

Abi kovos už taiką Azijoje ir visame pasaulyje, už ginklų lenktynių sulaukymą.

už pilną nusiginklavimą, už kolonializmo ir rasizmo pašalinimą.

Abi sutiko padidinti prekybą, kooperuoti transportacijoje, moksle ir kultūriniais reikalais.

Saigonas. — Karo invalidai veteranai sudarė demonstraciją, reikalaudami maiskito.

TARYBŲ LIETUVOJE

Apie kalbų sąveiką

Vilniaus Valstybiniame pedagoginiame institute prsidėjo II respublikinis LTSR Mokyklų mokslinio tyrimo instituto surengtas simpoziumas "Kalbų sąveika mokymo procese".

Tiek Lietuvoje, tiek kitose sąjunginėse respublikose mokiniai mokosi trijų (kai kur net keturių) kalbų: gimtosios, rusų, užsienio. Tai neretai apsunkina mokymo procesą.

Simpoziumo tikslas — atnaujinti teorinį pagrindą kalbų mokymuisi palengvinti, panaudoti tam gimtosios kalbos įgūdžius.

ELTA

TSRS nori pasaulinės ginklų konferencijos

Tarybų Sąjunga pridavė Jungtinių Tautų gen. sekretoriui Thantui laišką, kuriame ragina susaukti pasaulinę nusiginklavimo konferenciją, kurią turi įeiti ir Kinija.

Tokia konferencija būtų naudinga pasaulinei taikai išlaikyti.

Washingtonas. — Senatorius McGovern planuoja kongresinį tyrinėjimą, kodėl 2 milijonams mokyklinių vaikų skurdžių šeimų mokyklose nesuteikia maisto. Jis siūlys savo tam tikslui programą.

Kinija ruošiasi karui

Maskva. — TSRS gynybos ministerijos laikraštis "Krasnaja Zvezda" plačiai rašo, kaip Kinija ruošiasi karui prieš Tarybų Sąjungą.

Kinijos vadai atvirai šaukia, kad Kinijos didžiausias priešas yra Tarybų Sąjunga, kuri sudaranti Kinijai pavojų. Ragina piliečius būti pasiruošusiems. Apie Jungtinių Valstijų imperalistinį pavojų jau dabar nebekalba.

Washingtonas. — Apskaičiuojama, kad 62 didmiesčiai ir 767 miesteliai yra smarkiai nedarbo paliesti. Nedarbas siekia 5.8 proc. visos darbo jėgos.

Senatorius kaltina už bombas militaristus

Manila, Filipinai. — Senatorius Diokno, pasitraukęs iš valdančiosios partijos, kaltina militaristus už bombas padėjimą masinio politinio susirinkimo salėje, kur rugpjūčio 17 d. sprogiškas užmušė 9 žmones ir 100 sužeidė.

Diokno sako, kad neteisingai prez. Marcos už tai kaltina kmuunistus, kurie nieko bendra neturi su bombos sprogiškumu liberalų susirinkime. Tai buvo militaristų darbas, žinomas ir pačiam prezidentui.

Detroitas. — Jungtinės Automobilių Darbininkų unijos vice prezidentas Fraser pareiškė, kad automobilių pramonės darbininkai turės 8 milijonus dolerių nuostolių kas savaitę, jeigu jiems nebus algos pakeltos lapkričio ir gruodžio mėn.

Kanada susikirto su J.V.

Geneva. — Kanados delegacija nusiginklavimo konferencijoje smarkiai kritiko Jungtines Valstijas už rengiamus Alaskoje atominius bandymus.

Kanada reikalauja sulaukyti visokių atominių bandymų be jokių inspekcijų. Jungtinių Valstijų planas turėti atominius išbandymus yra pavojingas taikai.

Shoreview, Minn. — Televizijos bokštui nugriuvus 7 darbininkai užmušti.

Jungtinės Valstijos ir Tarybų Sąjunga susitarė pasitarimus turėti Maskvoje spalio 12 d.

Washingtonas. — Valstybės departamento pareigūnas Bray paskelbė svarbią žinią. Jungtinės Valstijos ir Tarybų Sąjunga susitarė turėti Maskvoje konferenciją, kuri prasidės spalio 12 d.

Konferencijoje bus aptarti būdai, kaip išvengti vandenys ir ore abiem šalim nemalonių ir nepakenčiamų atsitiktinumų, kai karo laivai ir militariniai lėktuvai apžvalgomi ir sekami.

kai normalūs jų veiksmai trukdomi.

Pasitarimai buvo numatyti turėti daug anksčiau, bet iš abiejų pusių buvo nemalonių, iki galutinio susitarimo turėti pasitarimus Maskvoje spalio 12 d.

Roma. — Italijos mokyklos pergyvena krizę, kuomet 3 milijonams vaikų stoka mokyklinio aptarnavimo, o 200,000 mokytojų yra be darbo.

Skandinavijos valstybės už Kinijos priėmimą į J. T.

Kopenhaga. — Danija, Švedija, Norvegija ir Suomija nusitarė Jungtinių Tautų asamblėjoje balsuoti už piliates Kinijos priėmimą į Jungtines Tautas. Islandija taipgi laikysis bendrai su Skandinavų šalimis.

Užsienio ministrų susirinkime pareiškta, kad Jungtinėse Tautose narystę prigui Kinijai, o ne Taivanui (Formosai), kuris yra tik Kinijos dalis.

Washingtonas. — Duke Ellington ir jo orkestras išvyko rugsėjo 10 d. į Tarybų Sąjungą penkių savaitių maršrutui.

Išlaisvino 111 kalinių

Montevideo. — Urugvajaus Tupamaros partizanų nariai iškasė tunelį į kalėjimą ir išlaisvino 111 politinių kalinių, daugiausia partizanų.

Tunelis buvo iškastas 40 pėdų ilgio iš artimo namo į kalėjimą, kuriame buvo daug partizanų. Išlaisvintieji autobusais ir automobiliais išvažinėjo ir pasislėpė. Kalėjime buvo 500 kalinių.

Liepos 17 d. 39 partizanės pabėgo iš to paties kalėjimo.

San Francisco. — Daugiau kaip 15,000 dokų darbininkų tebestreikuoja. Užstreikuoti 150 laivų. Derybos tęsiasi.

Cleveland, Ohio. — Senatorius McGovern, čia kalbėdamas, kritikavo algų-kainų įšaldymą, kaip visai neteisingą, nes pelnagrobių pelnai pasilieka ir toliau laisvi.

Washingtonas. — Nacionalinė transportacijos saugumo taryba informuoja, kad tarp 15 ir 25 metų amžiaus daug automobilių vairuotojų užsimuša ir kitiems sudaro pavojų. Vien 1969 metais tokių žuvo trafike 17,700.

Maskva. — TSRS premjeras Kosyginas sutiko atvykti į Kanadą ir turėti ten pasitarimus svarbiais klausimais.

TSRS erdvėlaivis aplink Mėnulį skrieja

Maskva. — Tarybų Sąjungos erdvėlaivis Luna 18 pasiekė Mėnulio orbitą ir skrieja aplink Mėnulį.

Manoma, šis mechanizuotas erdvėlaivis gali nusileisti ant Mėnulio.

VĖLIAUSIOS ŽINIOS

Maskva. — Ligoninėje mirė buvęs Tarybų Sąjungos premjeras Kruščiovas, nebegalėjęs pergyventi trečios širdies atakos. Velionis gimė 1894 m. Vadinasi, mirė sulaukęs 77 metus amžiaus.

Nikita Sergejev Khrushchev tapo Tarybų Sąjungos premjeru po Stalino mirties 1954 m. ir tas aukštąs pareigas ėjo per vienuoliktą metų. Jam rezignavus, tą vietą užėmė dabartinis premjeras Kosyginas.

Attica, N. Y. — Šiuos žodžius rašant pirmadienį kaliniai tebelauko užėmę kalėjimą ir 37 sargus kaip užstatą, nors valdžia sutiko patenkinti daugumą jų reikalavimų.

Mirė Alfonsas Žiurlys

Vilnius (kablegrama). — Rugsėjo 6 d. mirė Alfonsas Žiurlys — Vilniaus universiteto teisės fakulteto docentas, teisės mokslų kandidatas.

Žiurlys gimė 1911 metų rugpjūčio 10 d. Kupiškio rajone, Vežionių kaime, darbininkų šeimoje. Baigė Kauno universiteto fakultetą.

A. Vaivutskas

LAISVE

LITHUANIAN
SEMI-WEEKLYPUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE
PUBLISHING SOCIETY, INC.Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N.Y. 11417Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N.Y.
Established April 5, 1911 ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	\$9.00	Canada, Lat. Amer., per year	\$10.00
United States, per 6 months	5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months	\$5.50
Queens Co., per year	\$10.00	Foreign countries, per year	\$12.00
Queens Co., per six months	\$5.50	Foreign countries, 6 months	\$6.50

Ar jau lauzo sutartį?

PRIEŠ kelias dienas pasirašytoje ir užtvirtintoje "keturių didžiųjų"—Jungtinių Valstijų, Tarybų Sąjungos, Anglijos ir Prancūzijos — sutartyje dėl Vakarinio Berlyno aiškiai pasakyta, kad V. Berlynas yra nepriklausomas miestas, kad jis nėra Vakarų Vokietijos dalimi, kad V. Vokietijos valdžia neprivalo jo savintis ir negali jame atlikti jokių savo oficialių pareigų bei funkcijų. Bet štai ir V. Berlyną atvyksta Vakarų Vokietijos premjeras Willy Brandt ir jo pagalbininkas užsienio reikalų ministras Walter Scheel ne kaip svečiai, bet kaip V. Vokietijos pareigūnai. Ir kalbas sako, ir pareiškimus daro kaip V. Vokietijos pareigūnai. Ir dar Willy Brandt oficialiame V. Berlyno senato posėdyje oficialiai V. Vokietijos valdžios vardu pareiškia: "Šį federalinio premjero ir jo pavaduotojo federalinio užsienio reikalų ministro apsilankymą laikykite išreiškimu nesulaužomo solidarumo su jumis."

Vadinasi, čia matosi aiškus sutarties laužymas.

Kaip į tai pažiūrės "keturi didieji"?

Žinoma, yra tokių, kurie šią Brandto ir Scheelo misiją į V. Berlyną aiškina naminiiais politiniais sumetimais. Girdi, Vakarų Vokietijoje galingas reakcinis fašistinis elementas "keturių didžiųjų" sutartį labai priešingas ir primeta socialdemokratų vadovaujama valdžiai "parsidavimą rusams." Todėl Brandt turi kalbėti taip, jog atrodytu, kad V. Vokietijos santykiuose su V. Berlynu niekas nepasikeitė, kad iš tikrųjų V. Berlynas "tebeprisklaido" V. Vokietijai ir t. t.

Mūsų "vargšai" demokratai!

Kongresas vėl pradeda posėdžiauti. Prezidentas Nixonas jam jau išdėstė savo "naująją ekonominę politiką." Reikia, kad jam Kongresas užgirtų arba atmetų.

Ir štai prieš Demokrataų partijos vadus iškyla baisi dilema—kaip elgtis, kaip nusistatyti, ką daryti?

Reikia atsiminti, kad demokratai Kongrese turi daugumą. Jų atsakomybė labai didelė.

Nė valandėlei nereikia pamiršti, kad nebe už kalnų nauji prezidentiniai rinkimai. Visos Amerikos akys nukreiptos į politikierius Washington, ypač į tuos, kurie perša savo kandidatus į prezidentus. Dalinai jie bus sprendžiami, kaip jie užsilauks šioje Kongreso sesijoje.

Daleiskime, kad demokratai Kongrese pasmerks ir atmes Nixono ekonominę programą. Vidutinis amerikietis pagalvos: matai, mūsų prezidentas ką nors daro, kad mus išvestų iš krizės, bet demokratai užkerta jam kelią.

Daleiskime, kad jie Nixono programą užgria. Tas pats amerikietis galvoja: demokratai neturi savo pasiūlymų, savo programos.

Daleiskime, kad demokratai Nixono programą "supešioja," o krašte padėtis nepasitaiso, jie bus kaltinami, kad jie prezidento programą sugadino, užtat mūsų bėdos nepasibaigia.

Ir, pagaliau, daleiskime, kad demokratai Nixono programą pagerina, patobulina, ką nors iš savo pusės gero pridėdą ir šalyje ekonominė padėtis pasitaiso, vis tiek to vidutinio amerikiečio akyse už tai visas "kreditas" eis ponui prezidentui.

Tai matote, kokia dilema stėri į akis mūsų demokratams šioje Kongreso sesijoje.

Kaip žinia, prezidentui Nixonui su savo vietnamietiškos programa jau pavyko iš demokratų vadų rankų išmušti rinkimuose Vietnamo karo klausimą, tai yra, jie jau mažai ir bekalba apie karą kaip klausimą rinkimuose. Antai, sen. McGovern jau viešai pareiškė, kad 1972 m. rinkimuose Vietnamo karas nebeveikins nuleidimojo vaidmens. O naminiams klausimais, kaip atrodo, prezidentas jiems irgi pradeda užbėgti už akių.

ŽEMDIRBIAI
MASĖMIS I
BEDARBIŲ GRETAS

Draugų kanadiečių "Laidies Balse" (rugp. 27 d.) vedamajame "Farmerių padėtis" kalbama apie Kanados žemdirbių labai sunkų likimą. Pasirodo, kad Kanados žemės ūkis "neatsilieka" nuo mūsų Jungtinių Valstijų žemės. "L. B." sako: komas:

Neseniai, kalbėdamas fermerių susirinkime Cobourge, Ontarijos naujų demokratų lyderis S. Lewis pasakė, kad kasmet po 3,000 Ontarijos fermerių patiekia farmas. Ko-

dėl jie apleidžia savo farmas? Atsakymas labai paprastas: negali išsiversti.

Technologijos ir mechanizacijos išsivystymas privedė prie to, kad mažas ūkininkas jokių būdų negali atsilaikyti. Paprastu būdu ūkininkas neapsimoka, o modernizuoti jį negalima dėl to, kad per mažas. Mechanizuotam ūkininkavimui reikia didelio ūkio. Reikia turtingo kinoko.

Kur dedasi tie maži fermeriai? Jie ieško darbo miestuose, industrijoje. Kam pavyksta, gerai, o kam nepavyksta, tas turi stoti į bedarbių eilę, gyventi iš pašalpos.

Kas ką rašo ir sako

IR ČIA TA MASKVA
BAISIAI DAUG
LAIMEJUSI

Clevelando smetonininkų "Dirva" (rugs. 1 d.) baratuos, kurie džiaugiasi, kad V. Berlyno susitarimu labai daug lamėjusios Jungtinės Valstijos ir jos talkininkės—V. Vokietija, Prancūzija ir Anglija. Tiesa, kai ką laimėjo, bet straipsnyje "Berlynas—Maskvinės Trojos arklys" Stepas Vykintas sako:

Tačiau už šiuos patogumus V. Vokietija buvo priversta atsilyginti aukštą politinę kainą. Sovietų Rusijos sąjungininkams ir V. Vokietijai numetė kaulą, kad laimėtų visą kaimenę. Maskvianų rūpėjo daugiausia laimėti politinėje srityje ir ji nemaža laimėjo. V. Berlynas pagal susitarimą yra likęs ne V. Vokietijos dalis, o miestas su atskiru politiniu statusu. Anksčiau Bonna galėjo šaukti parlamento posėdžius Vakarų Berlyne, galėjo čia rinkti valstybės prezidentą, galėjo čia laisvai posėdžiauti partijų frakcijos, dabar gi nebe galės, nes susitarimas tai nebeleidžia. Tegalės V. Berlyne įvykti tik tokie frakcijų ir parlamento komisių posėdžiai, kurie liečia Berlyno klausimus. Taigi, V. Vokietijos vadinamas "prezencas" Berlyne yra susiaurinamas iki minimumo.

MŪSŲ SVEIKINIMAS
GELĖMS IR
GELININKAMS

Vilniaus "Tiesoje" (rugp. 27 d.) skaitome:

Vilniaus gėlininkų mėgėjų draugija susikūrė prieš dvyliką metų. Nedidelis entuziastų būrelis šiandien išaugo iki pusės tūkstančio narių. Tai įvairių profesijų žmonės, paskyrę savo laisvalaikį labai gražiam ir kartu įdomiam užsiėmimui — puošti aplinką savo išaugintomis gėlėmis.

Nors lietuviškas sodžius neįsivaizduojamas be rūtų darželio, tačiau mieste dar ne taip seniai vyravo nuomonė, kad auginti gėles tinka tik pensininkams bei šiaip žmonėms, neturintiems ką veikti. Augant visuomenės kultūros lygiui, išnyko ir toks netikėtas požiūris į gėlininkus. Šiandien labai malonu girdėti, kad ir daugelis gretas įsijungia vis daugiau jaunimo. Nuo pat mažens įskiepytas jautrumas gražiai aplinkai šeimoje, vaikų darželyje, mokykloje padaro asmenybę turtingesnę ir jautresnę žmonių tarpusavio santykiuose.

Galime pasididžiuoti, kad ir Amerikos lietuviai nėra praradę iš Lietuvos atsivėstos meilės gėlėms. Jų namus, net miestuose, puošia gausios gėlės.

NESIDŽIAUGIA
SUSITARIMU
DĖL V. BERLYNO

Chicago menševikų laikraščio redaktoriams baisiai nepatinka Vakarų diplomato padarytos nuolaidos Tarybų Sąjungai V. Berlyno klausimu. Jie savo vedamajame "Pasirašyta Berlyno sutartis" ("N.", rugs. 7 d.) sako: "Amerikiečiai kalba apie sovietų diplomato padarytas nuolaidas, bet šeštadienį paskelbti pirmieji susitarimo paragrafai aiškiai rodo, kad ir vakarų sąjungininkai padarė rusams dideles nuolaidas."

Nepatinka jiems sutikimas leisti Tarybų Sąjungai V. Berlyne atidaryti savo konsulatą su 20 darbuotojų.

Bet dar "blogiau":

Iki šio meto vakarų Berlynas buvo skaitomas Federalinės Vokietijos Respublikos dalimi. Vokietiai suvažiavo ir Berlyną svarbės niems valstybės aktams priimti. Spaudoje buvo minima, kad vakarų Berlynas ir ateityje skaitysis Federalinės Vokietijos Respublikos dalimi, bet paskelbtas tekstas paneigia tokią tvirtinimą. Išėjus vakarų Berlyno tris sektorius iš Federalinės Vokietijos Respublikos, tą patį, rodos, reikėjo padaryti ir su rusų okupuota ir į komunistinę rytų Vokietiją įjungta Berlyno dalimi, bet tuo tarpu paskelbtame susitarime tokio paragrafo nesimato. Jeigu rusams leista įsteigti savo agentūrą vakarų Berlyne, tai sąjungininkai turėjo tokias pačias teises išreikalausiti rytų Berlyno sektoriuje.

Vadinasi, didžiausią klaidą vakarų sąjungininkai padarė, kad neparodė savo sutarties "Naujienu" štabui pirma, negu jie ją pasirašė. Jie tokių "klaidų" būtų išvengė!

KODĖL BRITANJIA
TAIP SUSMUKO?

Nėra jokia paslaptis, kad šiandien Anglija (Britanija) nebeveidina vadovaujancios rolės pasaulyje. Jos susmukimas yra visų pripažintas ir matomas.

Kodėl taip atsitiko?

I šį klausimą stengiasi atsakyti anglas Robert Skidelsky, autorius knygos "Politicians and the Slump," istorikas, dėstytojas The John Hopkins School of Advanced International Studies. Savo straipsnyje "Those Were the Days," tilpusiam "The N. Y. Times" (rugs. 9 d.) jis suranda dvi pagrindines Anglijos itakos susmukimo priežastis. Viena priežastis, tai Anglijos priešinimasis Europos vienybei. Kuomet daugiau Europoje buvo pasidalijimo ir suirutės, tuo daugiau didžiavosi ir pelnėsi anglai senaisiais laikais. Bet šiandien nauji laikai, kuriuose šitokia politika yra anglams labai pragaistinga.

Antroji Anglijos nuosmukio priežastis, tai, sako Mr. Skidelsky, yra jos vadų ir politikierių pataikavimas Jungtinėms Valstijoms. Kaip žinia, jau seniai anglai žemai nulenkę galvas keliais vaikščiojo prieš amerikiečius. Tas baisiai, girdi, pakenkė Anglijos prestižui ir įtakai visame pasaulyje.

Tiesa, sako Mr. Skidelsky, pradėjus Tarybų Sąjungai ir Amerikai istorijoje vaidinti svarbias roles, Anglijos susilpnėjimas pasidarė neišvengiamas, bet jis neturėjęs būti toks didelis, koks tapo...

Šveicarų firmos "Longine" specialistai sukūrė naująją laikrodžio modelį—apyranke, turinčią 14 tranzistorių, 19 reostatų ir 7 kondensatorių.

Rodyklės varo vibratorių, turintis judančią ritę, kuri sujungta su kvareo generatorium, eikvojančiu tik 8192 hercų dažnumo energiją.

Per metus laikrodis klysta vos kelias sekundes (beje, mažiau "meluoja" tik atominis laikrodis).

IŠ LAIŠKŲ

Mielas Drauge!

Po audringos vasaros ir visų kelių bei Palangos saulės teko atsigulti į ligoninę. Kažkoks paibelis užėjo, truputį sutriko širdis. Gal būtų ir šiaip praėję, bet kreipiausi į gydytojus, kad patikrintų. O jie liepė gulti į ligoninę ir pasigydyti bent 10 dienų. Šiaip nieko rimtesnio nejučiu, o pesimizmu tai visai nesergu.

Ką tik perskaičiau šiomis dienomis išėjusią Jono Šimkaus knygą "apie žmones, įvykius ir save." Tai penktasis ir paskutinis mieļio Jono raštų tomas. Jame daili užima jo dienoraščio užrašai, kurie pradėti dar 1923 metais ir tęsti ligi 1930-ųjų metų, paskui pertraukta ligi 1942 metų ir toliau su dideliais protarpiais ligi pat mirties, kuri įstiko 1965 metų spalio 28 d. Paskui spausdinami J. Šimkaus laišakai įvairiems asmenims, kuriuose liečiami daugiausiai literatūros reikalai.

Laiškų tarpe eilė laiškų Amerikos lietuvių veikėjams — Antanui Bimbai, Ievai ir Rojui Mizarams, Jonui Kaškačiui ir Antanui Petrikai. Toliau eina užrašai iš kelių po įvairias tarybines respublikas bei po Lietuvą. Užbaigoje pluoštas atsiminimų, kurie daugiausiai liečia istorinius 1940-ųjų metų įvykius.

Toji knyga atskleidžia to uolaus kultūros veikėjo, rašytojo ir didelio patrioto, tikro liaudies sūnaus sunkų gyvenimo kelią bei atkaklų darbą. Mielas ir be galo simpatiškas žmogus, Jonas Šimkus buvo tikras darbo pelė, uolus mūsų literatūros puoselėtojas, tikras jos rūpintojėlis. Dienoraštis ir

kita knygos medžiaga ryškiai parodo jo vargo kelią, kuriuo jis prasimušė į mokslą, igijo išsilavinimą, anksti pradėjo pažangų veikimą, stojo į antifasistinių kovotojų tarpą, o tarybiniais laikais tapo vienu įžymių Tarybų Lietuvos visuomenės, literatūros ir kultūros veikėjų, valstybės vyru.

Manau, kad netrukus gausite tą J. Šimkaus knygą ir ją tinkamai įvertinsite.

Ta proga siunčiu labai dienas visiems laisviečiams.
Justas Paleckis
Vilnius, VIII.31

P. S. Šiandien liūdna žinia: mirė Jono Laurinaičio žmona Onutė. Ji buvo kukli, bet drąsi antifasistinio fronto kovotoja, talkininkaudavo revoliuciniame darbe, buvo labai mielas žmogus.

Sveiki brangūs lietuviai laisviečiai!

Norime mes pasveikinti visus lietuvius.

Palydėjome vasaros linksmą saulutę tolimais laukais. Nepajutome kur dingę — lyg sapnas iš nakties pranyko. Ir vėl ruduo, ir vėl ateis žiema ta žiauri...

Mieli lietuviai, daug laimės, sėkmės, sveikatos jums jūsu darbe "Laisvėje".

Savo mamytę Bronę Ramanauskienę norime pasveikinti varduvų diena ir palinkėti abiems Ramanauskams daug, daug sveikatos, ilgo gyvenimo. Dėkojame jiems už laikraštį "Laisvė".

Taip pat sveikiname visus lietuvius ir linkime daug sėkmės, džiaugsmo jų darbuose ir gyvenime.

Adelė ir Algis Navickai
Telsių miestas

"Mano rudens derlius"

Tik neseniai šiemet išleista nedidelio formato 315 puslapių knyga, parašyta kauniečio Prano Stikliaus.

Knygos turinys prasideda dar lietuviškosios spaudos draudimo metais, apibūdina lietuvių revoliucinį judėjimą prieš caro valdžią, darbininkų kovas "nepriklausomoje" Lietuvoje ir įeina į Tarybinę Lietuvą.

Knygos autorius gimė ir augo Antano ir Marcelės Stiklių šeimoje, išauginusiu keturis sūnus ir keturias dukteris, Suvalkų gubernijoje, Vladislavovo apskrityje, Lestnistvos valsčiuje, Liepalotų kaime (Zanavykijoje).

Stiklių šeima buvo pažangi, todėl kaimynų buvo vadinama "cicilikais. Jos namuose buvo ir slapta knygnešių stotis, nuo pačios šeimos mažųjų taipgi slepiama. Tačiau paslaptis buvo "užuosta." Areštas, tardymas, persekiojimas, daug moralinių kančių.

Kaip ir daugelis kitų šeimų, Stiklių šeima pradėjo trupėti. Trys dukterys ir vienas sūnus atsidūrė Amerikon geresnio kašnio duonos ieškoti. (Duktė Ona jau buvo žandarų sekiuojama, todėl slapta pasišalinę į Vokietiją, o iš ten — į Ameriką.)

Kai Julija Žemaitė atvyko Amerikon, ji susipažino su visomis trimis Stikliūtėmis. Ona buvo aistringa

pažangietė. Ji ir Žemaitę įtraukė į Lietuvių Moterų Progresyvių Susivienijimą.

Pranas Stiklius buvo aktyvus pažangiojo judėjimo dalyvis. "Nepriklausomos" Lietuvos metais jis dalyvavo profsąjunginiame judėjime, redagavo laikraštį "Darbininkų gyvenimas," sekretoriavo, buvo areštuotas, kalinamas, dalyvavo politinių kalinių bado streike, susirgo dėmėtąja šiltine, ir nuo mirties jį išgelbėjo tik brolienės Marės Stiklienės pastangos. Knygoje įdėtas jos laiškas, išsiuntinėtas Kauno laikraščių redakcijoms, kurio, tačiau ne vienas laikraštis jo neįspausdino. Laiške M. Stiklienė rašė:

"Šiemet žvalgybos agentams berodant savo galybę, tapo sumintas ir kalėjime iškistas mano vyro brolis Pranas Stiklius už laikraščio "Darbininkų gyvenimas" redagavimą. Jį ten, pusanatro mėnesio bekankindami, susirgindino šiltine. Aš, galėdama jauno žmogaus gyvybės, visomis jėgomis rūpinuosi jį iš ten išliuosuoti. Šmetonos valdžios atstovams reikalaujant, užstaciau tūkstantį auksinų ir nuspygvi iš kalėjimo parsivežiau. Ligonis, rūpestingai gydomas, pasveiko. Susirinko seimas, paskelbė amriką.)

Kaip ir daugelis kitų šeimų, Stiklių šeima pradėjo trupėti. Trys dukterys ir vienas sūnus atsidūrė Amerikon geresnio kašnio duonos ieškoti. (Duktė Ona jau buvo žandarų sekiuojama, todėl slapta pasišalinę į Vokietiją, o iš ten — į Ameriką.)

padėjau pinigų, klausti. Jis sakė, būk reikią palaukti, kol per kažin kokias "instancijas" pereis, — pakvies atsimti. Tuo klausimu kreipiausi ir į valstybės gynėją. Prokuroras man pranešė, kad Pranas Stiklius esąs laisvas. Po amnestijos paskelbimo praėjo du mėnesiai, o aš savo užstatytų pinigų negaunu. Nejaugi Smetonos valdžia mano sunkiai uždirbtus 1,000 auksinų būtų į savo kišenių įsikišus!

Malonėk, Redaktoriau, nurodyti, kaip man tą 1,000 auksinų atsimti.

Marė Stiklienė
Kaunas, 1920 m. liepos 17 d.)

(Ar Marė Stiklienė kada nors vėliau savo pinigų atgavo, knygoje nepasakyta.)

Tai ot, dabar, drg. Pranas Stiklius, jau prieš keletą metų pensininkas, minimą knygą — savo amžiaus derlių — apie Lietuvos skriaudžiamųjų kovas ir jų pirmūnus parašė.

Pratarmėje autorius sako:

"Skaitytojas čia neraz nei rinkinių minčių, nei samojingų dialogų, bet, gal būt, ras tikros tiesos, neapadlintos tiesos apie žmones, kurie vargo ir dirbo ne sau, o kitiems, dirbo vien tik tai kilnių idėjų skatinami, igimto laisvės troškimo verčiami."

Dėkoju drg. Pr. Stikliui už apdovanojimą manęs savo "rudens derliumi."

SV

Įvairenybės

Brazilijoje kavapo genties moterys plaukus privalo nešioti pridengtus bananų lapu.

Našlės, kurios nešioja bananų lapą išilgai kairiosios peties, nori susirasti kitą gyvenimo draugą.

Įdomi kelionė pėsčiomis aplink pasaulį buvo atlikta beveik prieš 60 metų. Keturi rumunų studentai metus atidžiai studijavo 74 valstybių kelius, klimatą, istoriją ir papročius. Jie leidosi į kelionę, apsirengę rumunų nacionaliniais kostiumais, rengė koncertus.

Kelionė buvo kupina pavojų, keliautojai buvo pakliuvę į Australijos aborigenų nelaisvę. Pietų Amerikos džiunglėse saugojosi skalpų medžiotojų, kiauras naktis sėdėjo medžiuose — slėpėsi nuo krokodilų. Vienas po kito svertuomės kraštuose užvo Aleksandras Pasku, George Negriana, Paulus Pirvu. Kelionę baigė tik geografijos mokytojas Dimitri Danas.

Dabar pensininkas D. Danas 78 metų. Tik per pastaruosius dvejus metus gavo 180 kvietimų iš įvairiausių pasaulio kamelių ir perskaitė per 200 pranešimų apie nepaprastą kelionę aplink pasaulį.

Italijos statistikai apskaičiavo, kad aviacijos viena auka tenka maždaug 400,000 kilometrų skridimo. Nuvažiavus tokį nuotolį automobiliu — aukų dešimt kartų daugiau.

Washingtonas. — 525,000 federalinių ir kitų tarnautojų federacija kviečia protestuoti prieš Nixono algų užšaldymą ir net ruošis streikui.

VAKAR IR SIANDIEN

Visi pina vainiką

Pašnekesys su poetu

Balandis. Vilniuje dalyvauja rašytojų visuotiniame susirinkime. Priėjo E. Miežėlaitis. Jis kupinas kūrybinių sumanymų. Bet pradedama demokratiškai, nuo kito: — Kaip po dviejų infarktų?

— Laikau. Kai ką rašau. Pasibaigus posėdžiui kartu išėjome į gatvę. Tiesiu ranką. O jis: — Užeik pas mane. Pasišnekesime.

Ir dar kartą pajunti: poetas subtilus ne tik lyrikoje. Jis subtilus ir gyvenime. Jis glosto žmogų, žvaigždžių sėjėja ne tik savo knygose bet ir ten, kur ji sutinka: fabriko ceche, kolūkyje, studentų auditorijoje. Užeik... Bet gerai žinau: ir pas E. Miežėlaitį kūrybinis gaisras. Jis rašo 10 tomų ciklą — „Žmogaus“ tęsinį. O kai atverti jo knygą, rodos, žiūri ir žvaigždes. Daug joje šviesos.

Ir kitas susitikimas

Pertrauka. Žingsniuojau su J. Baltušiu. Jis sėdėjo prezidiume. Susimąstęs. Švytėdamas baltu veidu.

— Negaluoji? — klausiu.

Bet jis tokią mintį lyg debesį vaiko juo toliau. Jis spindi optimizmu. Žiūri į jo rankas, o matau praėjusį Kupiškio laukus ir jį, samdinį, — verčiantį vagas sveitimam derliui, duonai.

Dabar jis stato rūmą. Renka iš nūdienos gyvenimo plytas, lieja betoną, — aukštas po aukšto kelia aukštyn romano sienas. Tačiau jis savo pastatui neskuba dėti vainiko. Rašo taip, kad jo knyga įnešų saulę į darbininko, kolūkiečio, jaunuolio kambarį. O saulę įžiebtį prozos padangėje ne taip lengva ir įgudusiam beletristikos smulkininkui — J. Baltušiui. Už tokius raštus skaitytojai vėl jam nuplyhė vainiką, — išrinko Lietuvos deputatų.

Su juo susipažinau 1940 m., tik išėjęs iš tautininkų grotuoto rojau. Jis tada atspausdino mano apsakymo „Motinos sielvartas“, parašytos 1938-aisiais metais už grotų, ištraukas. Karo m. jį jo redaguota rinktinė „Partizanas Dauras“ palydėjo gabalėlį iš kovų prieš hitlerininkus. Vis galvojau: apie jo knygas puikiai parašys lietuviškieji lietuvininkai ir po 30, 50 metų. Bet jis per ilgus metus man yra pasakęs apie žmogų, apie vasaras, rašytojus tokius žodžius, kurie jaudina ir liaudį. Todėl ir jam moku skolą, spausdindamas ir apie jį atsiminimus. Neseniai pasirodė apie J. Baltušį: „Eilutės, parašytos tik širdyje.“

Prisiminimai

J. Paleckis šnekėjosi su A. Margeriu. Paleckis jam šyptelėjo rodydamas į mane: — Pažįdame? Rašytojas Liepsnonis.

Margeris nuosirdžiai paspaudė ranką. Jį paklausiau:

— 1930-1933 m. Badaičio vardu „Laisvėje“ spausdinau. Ar pastebėjote?

— Viską skaičiau.

— O ligi atvažiavimo Lietuvon sekėte mano atsiminimus apie Smetonos aukas —

politinius kalinius? Na ir paliudijimus apie tai, kaip fašistai mindė pažangiosios lietuvių rašties atžalas. Apie tai rašiau, ką pats patyriau. Teisingiau, liudijau. — Ir tie jūsų dalykai man prie širdies. — O ką rašote? — Ruošiu spaudai eilėraščių rinkinį. Išleis. Štai Antakalnis. Lyg balti didžiuliai gintarai — rūmai, rūmai. Jie priglaudė ir Margerį. Netoli šilas. Jis dainuoja, kad gyventojai ramiai dirbtų, išlėtę, skaitytų knygas.

Ji kalba drobiėje

Kaip ir kiti literatai, atsiminimų knygoje išmokėjau skolą P. Cvirkai. Neseniai dėl jų parašė nuosirdžiai dailininkė M. Cvirkienė. Ji švysteli subtilia nuomone ir apie literatūrą. Ji meno stebuklus atskleidžia drobiėje. Neseniai jos kūrinį parodą žaviai įvertino Maskvoje lankytojai. M. Cvirkienė rašo man: „...Mėgstu žmones, kurie nuolat kuo nors dega, anot Petro Cvirkos.—A. L.): — Liepsnokite ir toliau... Palaikau Jūsų geras norus: rašykite, kol galite...“

Kitame laiške vėl: „...Klausiate nuomonės dėl Jūsų (memuarų)... Džiaugiuosi, kad dirbate labai naudingą darbą. ...Gera, kad turite... atmintį, kad trupinį prie trupinio rinkdami sudarote vaizdą seniai praėjusių laikų...“

Dar kartą pajutau: jį, menininkę, labai subtiliai suprato P. Cvirkos polėkius, moko jį lydyti į aukštą prozos kalną. P. Cvirkai prieš pat mirtį man sakė: — Kai ilgiau pabūnu be žmonos, pasiilgstu jos. Dar daugiau norisi jai būti geru... —

Buvo nelengva

Tie, kurie Kaune audžia šilką, kurie prie Nemuno augina derlių, kurie stato rūmus, — praeties kovotojų žygiams, apdainuotais knygose, ne mažiau žavisi, negu romanu. Kodėl? Todėl, kad į visus namus ateiti duonai, knygai, saulei buvo ne taip lengva. Tam reikėjo tokio didvyriškumo, kokį parodė K. Požela, kalinami Prometėjai, Suvalkijos streikininkai.

Domėjimasi tų kovų posmais ryškiai atskleidžia ir skaitytojų laišakai. Vienoje kameroje 1934-1940 m. kalėjau su buvusiu savanoriu, paskum Markso šalininku P. Lisu. Tą kalėjimišką bičiulystę su juo papasakoju spaudoje. Jis iš Kupiškio. Iš ten pasipylė medžiagos: pavaizduokite ir P. Jankauskį, ir P. Mockevičių, ir U. Lisienę, ir A. Merkytę, ir...

Atspausdinau Lietuvoje pagal kupiškėnų medžiagą apie 15 apybraižų. O šio rajono vidurinės mokyklos moksleiviai paprašė: „Mums parašykite, ką žinote apie P. Mockevičių. Su juo kartu sėdėjote fašistiniame kalėjime.“ Mokytoja M. Mažeikienė atsiliepė: moksleiviai renka medžiagą ir apie tai, kaip ir jūs veikėte po grindyse.

Ir štai pas mane su mašina atžėtie entuziastai — vaikai ir mokytoja. Jie su manimi Istorijos muziejuje.

domėjosi, kaip kovotojai grūmėsi su naktimi. Jie žmuidzinavičiaus muziejuje pasigrožėjo piešiniais, medžio raizginiais. Žiūrėjome cirko artistus — stebukladarus. Vaikus lydėjo auklėtoja Angelė Laniauskaitė.

Ji norėtų juos prikelti iš kapų

Ji sakė: — Mokykla sukaupė daug eksponatų apie 1940 m. komjounolius.

— Juos žudyti padėjo tuometų buvęs mokytojas, okupacijos metais direktorius?

— Taip. Jis buvo pasilėpęs hitlerininkų talkininkas. Išiveržė okupantai. Jis ro-dė pirštu atėjūnams — ką paklausti po Lėvens vėlna.

Žiūri į jos baltą, rimtą veidą. Akys susimąstiusios. Ji norėtų tuos jaunuolius prikelti iš kapų. Atsivesti iš šilo, kur tie fašistiniai žudikai suguldė nekaltas aukas, praeiti mokyklos rūmams, kur ji glosto vaikus, moko dainuoti. Susimąstau ir aš. Tie baltaraištininkai būtų nužudę ir Angele. Bet ji dar buvo negimusi. Jos klausiu:

— Apie ką svajojate? — Noriu artiste tapti. Brolis mano jau dirba Vilniaus teatre.

Tėvas didžiūtušis sūnumi

Apie keturis draugus, žuvusius 1926 m., atspausdinau apie 30 atsiminimų. Štai gavau K. Poželos su-naus — akademiko Juro Poželos laišką. Nudžiugau. Jo motina E. Tautkaitė labai džiaugėsi, kad dažnai spausdinau apie W. Poželą. Pasirodo, tuos atsiminimus seka ir J. Požela. Pagalvojau: jei Smetona kulkomis nebūtų atėmęs jam tėvo, — Karolis pasidžiaugtų sūnumi — meistrišku mokslininku. Man vata ir akademiko paprastumas.

Taip jį išauklėjo rašytoja — buvusi pogrindininkė Tautkaitė. Fašistai drebė žinojau apie savo bičiulį... jo, kai viena tauta su kita

susipindavo į darnų vainiką.

Kauno kalėjime buvau politinių kalinių kolektyve. Jį sudarė ir lietuviai, ir lenkai, ir rusai, ir žydai. Visi buvo susiglaudę prieš klasinį priešą tankia giria. Tokia Prometėjų vienybė nepatiko kalėjimo žiūrėms.

Kartą prižiūrėtojas man išmetė:

— Ir tamsta su žydais.

Tokius šovinistus dar Žemaitė pasmerkė. Dabar lietuvių raštijoje žėrė žėriti žvaigždės kūriniai, skirti tautų brolybei. Bet rašytojai šią idėją šlovina ne tik savo raštuose. Jie ir gyvenime bičiuliauja vieni su kitais. A. Venclova svečiuojasi pas N. Tichonovą, K. Fediną. Tichonovas — pas Venclovą. Man dažnai parašo K. Simonovas, pasaulinio garso romanistas.

O, koks bičiuliškas, paprastas! Jis savo laiškuose gan nuosidžiaui atsiliepia apie mano atsiminimus, kuriuose vaizdavau pogrindininkus, frontininkus, rašytojus.

Man jis užsiminė: „E. Miežėlaitis — mano geras bičiulis.“ Labai rūpi žinoti: kaip vertina rašytojai patosišką stilių. Taip rašyti paskatino politiniai kaliniai. Kokių būdu?

Stiebdamiesi pro grotas į saulę. Ugningai verždamiesi į ateitį. Ką darė Prometėjai už grotų, — darė patosiškai, pakiliai. Va dabar tokiu tonu apie tuos kovotojus ir pasakojų spaudoje.

Kai ką apie juos skaitė ir M. Stelmachas. Jo paties stilius — gili patoso jūra, lyrikos jūra. Todėl buvo malonu iš jo sulaukti palankaus atsiliepimo dėl tokio rašymo būdo. Jis skatina ir toliau šią vagą varyti. Barlandžio 15 dieną rašė Dniepro dainius: „...Su Jūsų gyvenimo keliu turėtų susipažinti seni ir jauni, J. Ma-cevičiaus straipsnis mane sujaudino. Iš jo daugiau su-žinojau apie savo bičiulį... jo, kai viena tauta su kita

kūrybą žinotų šimtai tūkstančių skaitytojų.“

M. Stelmacho raštai, iš-versti į lietuvių kalbą, savo dideliu meniškumu bei lyrizmu užkerėjo ir Lietuvos skaitytojus. Kaip nežiebtį patoso žiburių! Žemaitė 4—Visi pina vainiką kaime leido niūrias dienas. Bet ir ji savo Zosėms, Kurmeliams artino saulėtekį neretai atsisesdama ant patetiskumo žirgo.

Jis jais sveikina socializmą

Atsiliepė ir J. Paukštelis. Gyvena Kėdainiuose. Parasė romanus. Jais sveikina socializmą. Jis man audžia: „Jūsų atsiminimai geri... Jūs rašote jūsiškai, savitai. Ir tas jau gerai. Jūsų niekas negali pamokyti kitaip rašyti...“

Malonu, kad ir Paukštelis palaiko mano temą apie kovotojus, perėjusius pogrindį ir tautininkų grotuotą pragarą. Jis bent keliuose laiškuose išreiškė savo teigiamą nuomonę ir dėl mano patosiško stiliaus. J. Paukštelis skatina net daugiau spausdinti: „Juk išgyvenimų daug turėjote (jis turi galvoti metus, kuriuos praleidau už grotų.—A. L.), todėl medžiagos turėtų užtekti. Aš tiek medžiagos neturėjau.“

Jis turi sodą. Mėgsta su juo bičiuliauti. O žiemai butą įsitaisė Vilniuje.

Lietuva, išbraukusi fašizmo naktį, parodė labai didelį jautrumą visų kartų dideliems talentams. Dabar Nemuno kraštas džiaugiasi jų kūrybos žiedais. J. Paukštelį matydavau rašytojų suvažiavime. Visada jį išrenka į prezidiumą. Vilniaus spaudo labai palankiai vertina jo raštus.

Kai kuriems lietuvių rašytojams paskyrė knyga „Eilinis su rašytojais.“ Ten ir apie Guzevičių. Tas vietas jis skaitė. Neseniai jam paskyrė atskirus memuarus. Tai „Kas knygon nesudėta.“ 60 puslapių. Du kartus rankraštį skaitė žurnalistė D. Guzevičienė. Patarė atspausdinti. Ji mini įdomius epizodus iš susitikimų su Guzevičium kalėjime. Priduria: tai studija, skirta jo gyvenimui.

Žavų, kaip tūkst. rankų renka vėslas gėles ir iš jų it iš spindulių pina vainiką. Tai darbščios, broliškos rankos. Jos kelia kalną. Jos skelia uolas. Jos pasiekia saulę.

A. Liepsnonis

Kaunas, 1971.VI.22

Washingtonas. — Jungtinių Valstijų privatūs asmenys turi 90 milijonų ginklų. Per pastaruosius penketą metų nuo tokių ginklų buvo daugiau kaip 50,000 žmonių.

PLAUKĖJAS

Priglausk tuos žiedus prie krūtinės, Neklausinėk, iš kur gavai. — Baltų lelijų prisiskynęs, Plaukėjas iriasi lengvai

Į krantą tolimą, kur žydi Jo meilė ilgesiu. Skaidru, Kol žodžiai dar neišsakyti. Ir kam jų reikia netikrų

Po upės sūkurių klatingų? Ji šypso jam tokia laiminga, Vandens lelijom papuošta.

Ak, apmaudu (kada tikėjais), Kad aš nesu tasai plaukėjas, O tu ne nuotaka balta.

Vyt. Rudokas

A P S A K Y M A S

KUODĖS MIRTIS

Kuodė buvo geriausia Noros draugė. Vos tik atsikėlus ryte, ji bėgdavo į klėtį, pasemdavo ten saują miežių ir paberdavo kaip paprastai jau jos laukiančiai Kuodei.

Kuodė buvo protinga būtybė. Ji leisdavosi pagau-nama ir glostoma. Jos plunksnos buvo tokios švelnios ir glotnios. Ir žiūrėdavo ji į Noros saujikę su tokiu suprantančiu žvilgsniu. Ir nors lesdama iš Noros delnuko miežius, ji nenoromis įgnybdavo į plonytę odą, bet ką gi reiškia tas mažytis skausmas! Paraudusios delnuko vietos kaip mat vėl išblykšdavo.

Teta, kurios globoje Nora augo, laikė ir daugiau visų, bet Nora mylėjo tik vieną Kuodę. Kitos buvo lyg laukinės, nepasitiki-davo Nora, bėgdavo nuo jos. O Kuodė — ne! Nesulaukdama ryte Noros, ji imdavo nekantriai karkti.

Jas siejo ypatinga draugystė. Nora žinojo, kiek plunksnų yra jos sparnuose: kiek didžiųjų, smailių, ir kiek mažesniųjų. Savo rausvomis šukomis Nora sulygindavo jos pasiūšausi kuodą.

Norai keista būdavo, kad Kuodė taip anksti vakare skrenda ant laktos miegoti. Dar visai šviesu, dar saulė nenusileidusi, o ji jau pasiūrė!

— Užtat ji anksti rytą keliai, — paaiškino Norai teta.

Nora žinojo, kelintą kiaušinių tą pavasarį ruošiasi sudėti Kuodė. Teta išvirdavo beveik kas rytą tą jos kiaušinių pusryčiams, ir jis toks skanus būdavo, užbarsčius ant jo truputėlį druskos.

Nora jautė ypatingą padėką Kuodei už tą mielą pusryčių dovaną. Ir Nora atsidėkodama neliūdavo skolinga: nešdavo jai sužėrusi trupinius, sudaužydavo plaktuku kaulus, kuriuos Kuodė nepaprastai mėgo.

O koks džiaugsmas buvo Norai, kai Kuodė tapo mama ir ėmė vedžiotis paskui save visą būrį gelsvų ciklinčių viščiukų! Nora kiekvienam iš jų davė vardus: Pukis, Smaliziūs, Princas, Piratas, Spirginys ir panašiai.

Nora negalėdavo atsistebėti, kaip tokia jų daugybė sutelpa po išskėstais Kuodės sparnais, kai užėdavo lietus. Nors protinga buvo Kuodė, bet, ėmus lyti, nebėgdavo su viščiukais į pakstogę, — ji pati, nieko nebdama, apglėbdavo savo mažuosius. Kas kad ji, perša-

lus, svarbu, kad tie pūkuo-čiukai liktų sausutėliai! Norai tekdavo ją prievarta parginti į pašalę.

Rudenio gelsvi viščiukai apsiplunksnavo, tapo savarankiški ir nebeprisė moti-nos. Gaidžiukai ėmė peštis tarpusavy ir kartais taip įniršdavo, kad net susikru-vindavo.

— Vis, mat, berniukai! — sakydavo pati sau Nora.

Rugsėjo pirmąją Nora su gėlių puokšte išsiruosė į mokyklą — jos vaikystėje prasi-dėjo naujas laikotarpis.

Jai vis mažiau laiko beliko bendrauti su Kuode. Per pamokas ji dažnai prisimindavo Kuodę ir pagalvodavo, ar ji nealkana, ar nepasigenda savo globėjos. Ir, vos grįžus iš mokyklos, pirmas jos rūpestis būdavo susirasti dabar jau visai be viščiukų vieną sau vaikštinėjančią Kuodę.

Ir taip atėjo diena, kuri sukrėtė Norą visam gyvenimui. Pirmą kartą ji patyrė žiauriaią gyvenimo puse. Lig tol buvusi vaikas, atrodo, iškart tapo suaugusiu, subrendusiu, rūščių gyvenimo tikrovę įsiamoninusiu žmogumi.

Ta gražų rugsėjo rytą, atmetusi kasvtes, Nora bėgo pro žvėdinčių iurginių žaltvore naberti Kuodei saujos miežių ir staiga žiūri — ant suolo krūva plunksnų... Plunksnų. tokiu pat, kaip Kuodės plunksnos...

— Vanagas! — persmelkė Norą siaubinga mintis, ir ji kone suriko iš skausmo.

— Bet vanagas būtų ne įveikes Kuodės, — bėgo mintys Norai galvutėje. — Ji buvo tokia narsi! Ji būtų atsigynusi. Vedžiodama viščiukus, ji taip pasiūšausdavo prieš praskrendančią varną, kad toji nė iš tolo nemėgindavo artintis.

— Tetule, mūsų Kuodės nebėra! — susuko ji įbėgusi į vidų.

Teta, išgirdusi šauksmą, tik dabar suprato, kokį bergalinį sielvartą turėjo prgyventi geraširdė Nora. Kaip neatsargiai buvo nuspręsta nukirsti Kuodei galvą, visai pamiršus, kad toji buvo geriausia Noros draugė!

Kaip paaiškinti Norai? Kaip atskleisti jai žiaurią gyvenimo tiesą, kad ji suprastų ją, būdama tokia maža, vos mokyklą pradedęs lankyti kūdikis?

— Ji mirė, kad tu galėtum mokykloje gauti vien penketus, kad augtum stipri mergaitė, kad turėtum jėgų gerai mokytis.

— Ji mirė, kad aš gaudčiau penketukus? — pakartojo išbalusi Nora, netikėdama ir nesuvokdama tų žodžių prasmės.

— Taip. Visą pavasarį ir visą vasarą ji tau dėjo kiaušinius. Paskui užaugino daug gražių vištaičių, kuriuos netrukus taip pat ims dėti kiaušinius.

— Kuodė mirė! Kuodė mirė! — lyg aidas skambėjo Norai ausyse, ir ji, apsipliusi ašaromis, įbėgo į pirkį, krito ant savo lovu-tės ir pasikūkiodama ėmė gailiai raudoti...

E. Gedvilaitė

Pakalbinkite savo kaimynus ir pažįstamus užsirašyti „Laisvę.“ Jie jums bus dėkingi

Valstybinis Mičiurino vaismedžių medelinas Jurbarke rajone įsikūręs prie pat Seredžiaus. Jau antrą dešimtmetį žmonės čia sodina vaismedžius, juos puoselėja. Sodas su apsaugine zona dabar užima 557 hektarus. Tai didžiausias sodas netik Lietuvoje, bet ir Pabaltijyje.

— Šis pavasaris mums buvo ypatingas, — kalba vyriausias agronomas sodininkas Jonas Karpavičius, — tokio vaismedžių žydėjimo dar nebuvome matę. Tikimės rekordinio derliaus. Ruošiamės gražiai jį sutikti — pasirūpinome dešimtis naujų cisternų obuolių sultims laikyti, tvarkome vaisių perdirbimo fabriką, šaldytuvą. Sodo bitynė darbo taip pat užtenka. Eugenija Lekienė su savo pagalbininkais — vyru Antanu Leku ir Pranu Klasausku ištisas dienas trūšia prie avilių. 250 šeimų bitynas žada gražų medaus derlių.

Nuotrakoje: pietinė medelyno sodo dalis atsiremia į statų Nemuno skardį.

B. Aleknavičiaus nuotrauka

Ateities kaimas Lietuvoje

Koks bus ateities kaimas, kokiuose namuose gyvens žemdirbiai? Šias problemas sprendžia Kaune įsikūręs tūkstantinis žemės ūkio statybos projektavimo instituto kolektyvas. Apie naujausius projektotojų darbus ELTOS korespondentui R. Čėsnai papasakojo šio instituto vyriausiasis architektas V. Bubelis.

— Prieš keletą metų jūs pradėjote plačiu mastu ruošti kaimo gyvenviečių išplanavimo kompleksinius projektus. Kokia šių darbų reikšmė?

— Mes parenkame, kur statyti gyvenvietes, numatome kelius, želdinius, inžinerinius tinklus. Turėdami tokią "ateities nuotrauką," ūkiai gali tvarkingai ir gražiai statyti. Iki 1972 metų pradžios kompleksinius projektus turės visi respublikos ūkiai.

— Kokiais principais vadovaudamiesi projektuojate? Kaip turėtų atrodyti ateities kaimas?

— Pagrindinis mūsų tikslas — suprojektuoti gražias ir patogias gyvenvietes, padedancias iki minimumo sumažinti socialinius ekonominius ir kultūrinius skirtumus tarp miesto ir kaimo. gyvenvietėms parenkamos gražios vietos; arčiau gojalių ir šilėlių, vandens telkinių, atokiau nuo didelių kelių. Gyvenamieji namai vadinamuoju grupiniu užstatymu "išmėtom" nedidelėmis grupelėmis, tarp namų — gatvelė privažiavimui, žolynėliai. Kaimo centre — administraciniai, prekybiniai ir buitiniai pastatai, kultūros namai, vaikų darželis-lopselis, mokykla, parkas.

— Kuriant kolūkinės gyvenvietes, padaryta nemažai klaidų: nepaieškota joms gražių vietų, statyta plynami lauke, šalia didesnių ar mažesnių kelių? Kaip bus taisomos šios klaidos?

— Ne viską galima ištaisyti, bet ir čia turime "receptų". Koreguodami kelius, kur įmanoma, stengiamės juos pasukti, kad nebekirstų gyvenvietės. Naujomis statybomis mėginame "sutraukti" linijomis palei kelius išaugusių namų virtines, sudaryti namų grupėles, įvairiau apželdinti. Šias mūsų pastangas dažniausiai aktyviai paremia ūkių vadovai. Daugelis jų patys kreipiasi į institutą, prašydami padėti pagražinti seniau statytą gyvenvietę. Kartu su vandens ūkio projektavimo instituto specialistais stengiamės panaudoti kiekvieną upeliuką, kuriame dirbtinės vandens saugyklos.

— Savotiška ūkio vizitinė kortelė — jo visuomeninis centras...

— Ir čia nemaža gerų pokslinkių. Svarbiausia, kad šie pastatai būtų patogūs, gražūs. Antai, kaimo mokyklų, projektuose dabar numatytos klasės-kabinetai, kambariai ratelių užsiėmimams, bufetas ar valgykla, biblioteka ir sporto salė. Mažesniems gyvenvietėms turime paruošę porą tipinių 60-ties vietų pradinės mokyklos projektų, didesniems — 196, 240, 300 vietų aštuonmečių mokyklų projektus. Prie daugelio mokyklų bus bendrabučiai. Neseniai mūsų institutas baigė pro-

jektuoti 70 vietų internatą. Kaimui jau galime pasiūlyti apie dešimtį savaitinio vaikų darželio-lopselio projektų. Be to, čia tinka ir miestuose naudojami šių įstaigų projektai. Kiekvienas vaikų darželis-lopselis — tarytum atskira "vaikų respublika", turinti savo virtuvę, žaidimų kambarius, ardvius miegamuosius, pagalbines ir ūkio patalpas.

Kitų kaimo visuomeninių įstaigų stengiamės kuo daugiau sutalpinti po vienu stogu. Gyvenvietėms iki tūkstantio žmonių siūlome dviaukštį pastatą, kuriame blokuojame 4 darbo vietų parduotuvę, buitines tarnybas, 50-70 vietų valgyklą, ryšių skyrius, medicinos punktą. Tokio pastato atskyrus blokas galima priderinti prie centrinės aikštės.

Ištin stokuojama kaimo kultūros namų projektų. Stengiamės tą spragą užpildyti. Netrukus išleisime du naujus projektus. Vienas jų — 350 vietų salė, patalpos repetitijoms, biblioteka, sporto salė; kitas — klubas, kuriam galima rengti ir šeimos šventes, pobūvius.

— O kokį siūlote žemdirbiui gyvenamąjį namą?

— Kaip žinoma, kolūkiuose numatyta statyti maždaug 70-80 procentų viena- bučių ir 20-30 procentų daugiabučių namų, o tarybinuose ūkiuose vyraus daugiabučiai.

Turime paruošę sekcijinių, blokuotų ir vieno buto namų tipinių projektų. Daugiausia mūrinių su gelžbetonio perdengimais. Kuriam didelė serija naujų projektų, pagal kuriuos kaime bus statomi blokuoti ir sekcijiniai surenkami namai. Atsižvelgdami į žemdirbių pageidavimus, projektuoto-

jai juosenumatė didesnes, 10-13 kvadratinį metrų virtuves, šaltus sandėliukus, rūsius, spintas darbo drabužiams. Kai kuriuosenumatėse galima įrengti skalbyklą-džiovyklą, o rūsyje — suomišką pirtelę. Prie namų projektuojamas daržas, o kiek atokiau — ūkiniai pastatai. Sekcijinių namų gyventojaiturės bendrus ūkinius pastatus su modernizmomis pašarų virtuvėmis.

— Ar neatsitiks, kad suvalkiečių gyvenvietės neatstirs nuo žemaitiškos?

— Atskiroms zonoms ruošiami projektai su būdingomis tam kraštui architektūrinėmis detalėmis. Štai viščiškai neseniai architektas K. Zubovas baigė ruošti pamario kraštui mūrinių dviebių butų namą su čerpių stogu, papuoštu tradiciniais žirgeliais. Netolimoje ateityje ūkiai gaus ir daugiau etnografinės zonos pritaikytų projektų.

Statybinių medžiagų pramonė žada pradėti tiekti naujų apdailos medžiagų — spalvuotų plytų, čerpių, šiferio. Jos taip pat turėtų žymiai pagerinti kaimo gyvenviečių vaizdą.

Šiuo metu institutui kolektyvas įtemptai projektuoja pirmąjį respublikoje kaimo gyvenviečių bandomąjį - parodomąjį - rajoną. Tokiu rajonu patvirtintas Vilkiškis.

Maisto gamyba didėja

New Delhis — Indijoje maisto gamyba stebėtinai didėja, ko nesitikėjo net maisto ekspertai. Jeigu tokią pažangą ir toliau darys, tai už keletą metų Indija galės pasigaminti pakankamai savo maisto.

Indija jau nusitarė sulaukti importavimų grūdų iš Jungtinių Valstijų su šių metų pabaiga.

Izabelės Jakimavičienės laiškas "Laisvei" sugrįžus iš Lietuvos

Malonu man pasidalinti savo išpūdžiais vos tik sugrįžus iš kelionės po gimtąją žemę. Iškeliavome iš New Yorko su mišria floridiečių ir niujorkiečių turistų lietuvių grupe iš 30 žmonių rugpjūčio 13 dieną ir 28 dieną grįžome.

Po dviejų nusileidimų, Stockholme ir Leningrade, TU-144 išlaipino mūsų Vilniaus aeroporte rugpjūčio 15 dieną.

Čia mus šventiškai sutiko su puikiomis gėlių puokštemis ir džiaugsmo saulėmis šypsenomis giminės ir didelis Vilniečių būrys.

Puikus "Inturisto" autobusas čia laukė ir tuojau mus nuvežė į "Gintaro" viešbutį, kur mus svečiai priėmė viešbučio administracija ir vėl su naujomis gėlėmis mūsų giminės sutiko.

Čia kasdieną lankėme meno ir mokslo šventoves, gal būt seniausią Europoje universitetą, romantiką apgaubtas renesanso, baroko ir kitų amžių ir stilų bažnyčias. Lankėme ir nuostabios architektūros architektų Stukos-Gucevičiaus katedrą — meno galeriją su daugybe įžymių pasaulio dailininkų tapybos paveikslų ir senosio milžiniško dydžio skulptūrų — senovės bibliotekos šventųjų ir požemyje Lietuvos senovės karalių ir kunigaikščių palaikai.

Lankėme Druskininkus, Kauną ir Trakus. Visur buvome apsupti švelnia, kultūringa paslauga ir pagarba. Gėrėjomės gimtosios žemės grožiu, kaimo duonos ruginės ir dūmų kvapu.

Čia atvykęs tu pajunti didelį džiaugsmą ir laimę. Išgirsti dar jaunystės draugų gilius liaudies sąmojus

ir šių dienų šmaikštaus jaunimo dainas ir nuostabius šokių, šventiškus filmus. Jautėme ir mūsų jaunuos vadovės Romos Davidaviūtės draugišką šilumą su gera šypsena ir girdėjome suprantamus aiškinimus, kuri gerai kalba ir anglų kalba.

Dienos greitai bėgo. Buvo visos saulėtos ir šiltos be lašo lietaus.

Lietuva pilna puikių ežerų, miškų, beržynėlių, briedžių ir šernų, stirnų.

Lietuva ir dainų šalis.

Štai, mano sesutė Kastancija, Degutienė-Steinytė šiomis dienomis Vilniuje Lietuvių kalbos ir literatūros Institutui, Tautosakos sektoriui įteikė surinkusi Vilkiškio ir Kapsuko rajonuose 430 liaudies pačios sukurtų ir daugumoje niekur nespausdintų dainų. Daug mišlių: padavimų, anekdotų ir t. t.

Čia visur matosi daug pasikeitimų į gerą. Miestų švara, masinė daugiakaitė statyba, maisto gaminių ir pramonės išplėtimas, kaimo pažanga, pakilę uždabariai ir žmonių žmogiškosios vėrtės supratimas. Tik man gaila, kad, kiek pastebėjau, mūsų Lietuvoje dar nemažėja svaiginančių gėrimų vartojimas.

Ši mūsų draugystė per 14 dienų su Lietuvos žmonėmis taip giliai įsmigo į mūsų pasiligusias širdis tėvynės Lietuvos — savo giminių, kad niekada nepamiršime.

Kaip gaila buvo su jais skirtis!

Noriu dar pastebėti, kad ir mano sūnus, gimęs Amerikoje, profesorius Dr. Halas Jackim, prieš mano atvykimą mokslų tikslais keliaudamas aplink pasaulį, lankėsi TSRS Leningrade, Maskvoje, Kijeve ir aplankė niekada nematytą savo tėvų gimtąją žemę Lietuvą, Vilnių Kauną, savo artimuosius gimines Kaune — Čiurlionio ir Zmuidzinavičiaus muziejus.

Iz. Jakimavičienė

Miami, Fla.

Spalio antrą, pirmą valandą po pietų LSK svetainėje, 2610 N.W. 119 St., Miamio Aido Choras turės pirmas praktikas vadovybėje Birutės Ramoškaitės. Prašome visus choristus susirinkti.

Kažin kas yra pasakęs, kad chorui dainavimas yra taip reikalingas, kaip žmogui kvėpavimas, jei jis nori gyvuoti. Mes jau neturėjome praktikų nuo bal. 21-os, po paskutinio koncerto. Per ilgai. Tačiau matysime, kiek tyla ilgą nepraktikavimą padarė mums žalos.

A. P. Gabrėnas, choro pirm.

Stikloasfaltiniai keliai

JAV užpatentuota nauja kelių dangos medžiaga — stikloasfaltas. Ji susideda iš asfalto ir smulkių sumalto stiklo. Atlikti bandymai parodė, kad stikloasfaltiniai keliai yra stipresni, gerai atlaiko įvairias temperatūras. Kartu stikloasfaltas išsprendžia netinkamų butelių sunaudojimo problemą.

HELP WANTED-MALE-FEMALE

BATCH MAKER. Paint mfr. Experienced. Steady work, good pay, all benefits. Call 201-344-8000, between 12 and 2 P.M. (66-75)

Attention! FOREMAN. Must be experienced in plumbing and heating foreman, mechanized warehouse. Experienced inventory, receiving, shipping, full benefits. 201-445-1750, Ridgewood, N. J. (64-70)

PORTERS. 18 yrs. of age or over. Will train the inexperienced. Free coffee breaks and lunches in beautiful Colonial surroundings. Blue Cross and Blue Shield. 8 pd. holidays, vacation, etc. We are an equal opportunity employer. Contact Convalescent Center, 1515 Lamberts Mill Rd., Westfield, N. J. (70-75)

TIRE AND FRONT END man wanted. Good pay, steady year round work. All benefits, including retirement. Will help relocate. 201-347-2700 Budd Lake, N. J. (70-72)

PAINT SPRAYERS. Experienced preferred. Steady work, benefits. MONARCH METAL PRODUCTS Maxarthur Avenue, New Windsor, N. Y. 914-562-3100. (70-71)

Glass-Cutter-Grinder with or without experience, cut all thickness of glass free hand. Must know dimensions in metrics and American system. Salary open. Call Mr. J. Schrauth. 201-256-6200. Ext. 45. (66-70)

EXPERIENCED man for kitchen cabinet. Formica tops and installation. 201-322-9100. (70-72)

HELP WANTED-MALE-FEMALE

AUTO BODY MAN and Bear Machine operator. Experienced. Call WALTER'S AUTO BODY 201-727-3660. (70-74)

COOK. Warrensburg, N. Y. Hotel-Restaurant. Excellent salary. Room and board arranged. For information: Conn. 203-438-4459. (70-72)

Wanted. Experienced sheet metal, metal tubing and wire set-up men (2), combination men. GARDEN STATE MOUNTING AND FINISHING, 780 Freylinghausen Ave., Newark, N. J. 201-242-7200. Mr. Nassour. (67-73)

AUTO BODY MAN. Must be experienced. Paid hospitalization, major medical, life insurance. Plenty of overtime. 64 W. 22nd St., Bayonne, N. J. 201-437-0610. (67-72)

REAL ESTATE

Westport. Converted onion barn with addition on 1.4 secluded acres. Artist studio, 24x32 ft. 4 bedrooms, 2½ baths, \$79,000. Princ. only. 203-227-7316. (67-71)

Land for Sale. Putnam County. Hudson River area. 100 acres beautiful unspoiled woodland property. 1½ hours from Manhattan. Residence is charming old farm house up-dated for extremely comfortable yr-round living. Could accommodate two families w/ privacy. 5 bedrooms plus 2 baths. Lovely grounds, flower and vegetable gardens, excellent water. 10 min. to Pkwy. 25 min. to Penn-Conn. sta. Asking \$150,000. For other fine village and country properties, write/call Jane Fleming, broker. Cold Spring, N. Y. 10516. 914-265-2862. (70-72)

MES BUVOME PIRMIEJI LIETUVIAI!

Šiauriausiam pasaulio krante

Mūsų buvo penki. Tarp sniego dykumos ir poliariškos saules, tarp akmeninių uolų ir užsalusių upių slėnių, nuo vieno horizonto kito, ten, kur susilieja dangus su žeme; spaudžiant niekada nematytą savo tėvų gimtąją žemę Lietuvą, Vilnių Kauną, savo artimuosius gimines Kaune — Čiurlionio ir Zmuidzinavičiaus muziejus.

Kai lėktuvas vos įžiūrimas, o aplinkui baltųjų meškų pėdos, ir tarp naktinių apšerkšnijusio palapinės, tarp to, kas nueita ir kiek dar liko nuo vakardienos iki rytdienos 1971 metų balandžio mėnesį Taimyre, Azijos šiaurėje. Mūsų buvo penki: matematikė Gražina Čižauskaitė, ekonomistai Algimantas Genutis ir Ignas Rybakovas, fizikas Vaclovas Lynda, matematikas Vidmantas Kučas.

Kai lėktuvas, apsukęs virš mūsų ratą, pamojavo atsiveikindamas sparnais, ir mes pasilikom vieni kažkur netoli šiaurinio Taimyro ežero kranto, bevardės upės slėnyje — buvo truputį neįauku jauti besiskverbiantį į kūną šaltį ir žinoti, kad aplinkui šimtas kilometrų tęsiasi negyvenama tundra, o šiluma toli, "ten už kalnų aukštųjų ir už septynių jūrų."

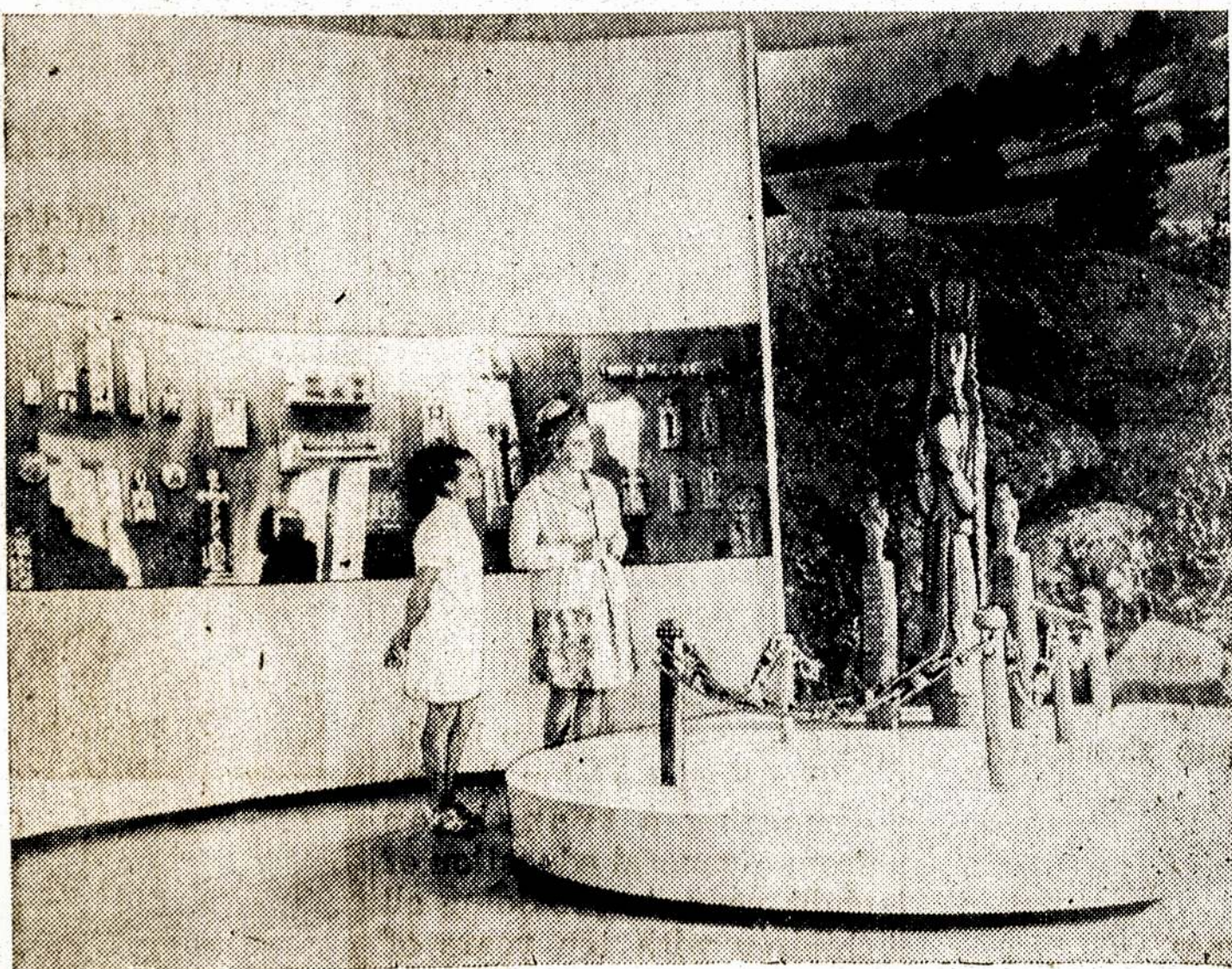
Nuo to pirmojo neįaukaus vakaro šalčioje palapinėje, kai ant primusų vikarė vakariene ir per garų kamuolius nežiūrėjome vienas kito, o po to pirmą kartą sulindome į pūkinius

miegmaišius ir visą naktį kalenome dantimis, — nuo to pirmojo iki paskutiniojo vakaro, — buvo 18 dienų, nuo vieno horizonto kito, ten, kur susilieja dangus su žeme; spaudžiant niekada nematytą savo tėvų gimtąją žemę Lietuvą, Vilnių Kauną, savo artimuosius gimines Kaune — Čiurlionio ir Zmuidzinavičiaus muziejus.

Ir vis dėlto, kai pasiekėme Čeljusino ragą — tą šiauriausią pasaulio žemyninį tašką, — mes niekaip negalėjome patikėti, kad žygis jau užbaigtas, įveikti 447 kilometrai, kad mes — pirmoji lietuvių turistų grupė taip toli šiaurėje. O patikėjome kažkada vėliau, gal būt, mažame kaimelyje, kur tris paras, laukdami lėktuvo, grožėjomės šiaurės saulėlydžiais ir saulutekais, tarp kurių skirtumas tik dvi valandos, o gal būt, tada, kai nusileidome į vasarėjantį Vilnių, pasiilę namų jaukumo, žvaigždėtų juodų vasaros naktų, žydinčių pievų ir medžių šlamesio kur nors Verknės pakrantėse.

Ir drauge žinojome — praeis metai ir mes vėl panūsime aplankyti rūsčiąją šiaurę, sniego, šalčio ir vėjo karalystę: pakovoti su stichija, kad laukinės gamtos tyruose pajustume begalinį ilgesį visoms toms materialinėms ir dvasinėms vertybėms, kurias sukūrė žmogus per ilgą savo egzistavimo laikotarpį.

V. Kučas

Rokiškio kraštotyros muziejuje žinomo liaudies menininko Liongino Šepkos drožinių ekspozicija. M. Barausko nuotrauka

Ižytaus Lietuvos dailininko jubiliejus

Šiais metais šiaulietis dailininkas Gerardas Bagdonavičius atšventė dvigubą jubiliejų: liepos mėnesio 25-ąją jam sukakę septyniasdeimt metų; kartu šie metai — jo pedagoginio darbo penkiasdešimtmečio sukaktis.

... Pragyventas laikotarpis — vaisingas kūrybinių darbų. G. Bagdonavičius daug pasidarbavo pedagoginėje veikloje, kartu sukurė nemažai vertingų ir įdomių dailės kūrinių.

1921 metais pradėjęs mokytojauti Šiauliuose, jis iki pat pastarųjų metų dėstė piešimą miesto vidurinėse mokyklose, Šiaulių Mokytojų seminarijoje. Auklėtinų tarpe mokytojas buvęs labai populiarus ir gerbiamas, pasižymėjęs dideliu reiklumu sau ir kitiems. Gal todėl daugelis G. Bagdonavičiaus mokinių vėliau pasuko menininkų keliu. Tai dailės profesoriai A. Gudaitis ir V. Mackevičius, respublikos nusipelnę architektai A. ir V. Nasvyčiai, V. Cėkanas, bei kiti. Laiškuose ir prisiminimuose jie nuosirdžiai dėkoja pirmajam piešimo mokytojui, suradusiam juos, parodžiusiam kelią į meno pasaulį.

G. Bagdonavičiaus kūrybinė veikla dailėje irgi plati. Dailininkas daug dirbo tapyboje, lakštineje grafikoje, knygų iliustravime, teatro dekoracijų kūrime, tačiau plačiausiai išgarsėjo savo ekslibrisais. Pastarieji sukurti originalia technika, pasinaudojant mitologijos bei antikinio meno motyvais, sudėtinga simbolika. Su šiais knygų ženklais dailininkas dalyvavo įvairiose tarptautinėse parodose, kaip, pv., Los Anžele, Briuselyje, Stokholme, Paryžiuje. Daugelis G. Bagdonavičiaus darbų buvo premijuoti, apdovanoti medaliais, diplomais.

Kita svarbi G. Bagdonavičiaus kūrybos sritis — peizažas. Dar 1925 metais dailininkas išleido litografijų albumą apie Šiaulių Petro ir Povilo bažnyčią. Vėliau jis įamžino piešiniuose gražiojo Tytuvėnų vienuolyno ansamblio vaizdus, D. Poškos baublius, senąją Kelmės architektūrą. Dailininko sukurti architektūriniai peizažai realistinio charakterio — jie vienodai įdomūs meno istorikui, architektui, inžinieriui.

Sulaukęs garbingo amžiaus, dailininkas yra labai darbštus ir kūrybingas, tarsi visiškai pamiršęs metų naštos svorį. Jis — nuolatinis respublikinių ir vietinių dailės parodų dalyvis.

L. Ž.

Motery klubo narėms

Pirmas šio sezono Niujorko Lietuvių Moterų klubo susirinkimas įvyks trečią dieną, rugsėjo 15 d., 2 val. po pietų, Laisvės name, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park.

Pradėkime sezoną su dideliu susirinkimu, kad įgautume ūpo ir toliau tęsti sėkmingus susirinkimus. Dalyvausime visos.

Pirmininkė

Lietuviški apmąstymai

Rašo Almus Šalčius

Gediminas Kurpis
Stockholme ir... Vilniuje

Aną dieną Svedijoje, Stockholme, įvyko tarptautinis elektrofizikų kongresas, kuriame apie paskutiniuosius amerikiečių išradimus paskaitą skaitė, jau bene trečiu kartu tarptautiniuose kongresuose, Gediminas Kurpis, iš Queens Village, N. Y. Paskaitės šią paskaitą tarptautinei mokslininkų bendrijai, Kurpis rado reikalinga tą pačią paskaitą pakartoti Vilniaus universiteto mokslininkams lietuviškai. Tai pirmas jo vizitas tėvynėn ir, kaip matome, jis nuvyko į šiuos didelės lauktuvės. Jei visi lietuviškos išeivijos kūrėjai rastų galima Vytauto Igno (dailės paroda) ir jo kaimyno Gedimino Kurpio pėdomis, kas galėtų sakyti, kad išeiviai neprisideda prie gražesnės tėvų žemės ateities? O kas žino? Stebint, kas darosi Vakaruose, ir kaip gražėja Lietuva, ar nepasinaudojime šiomis velionies Venclovos, bene juokais, patarimu (1962 m.)... "Kur jūs amerikona dabar besugrįšit? Palaukit dar koki dešimt metų: mes jums pristatysim namą, kilimais išklosim... Tada..."

Kėdainius, Lietuvą
mini pavyzdžiu

Neseniai "The New York Times" nekrologų skyriuje buvo platus rašinys apie tūlą Ričardą, iš Kėdainių kilusį žydų žurnalistą ir veikėją, kurio "Kėdainiško Dienraštis" buvo Amerikos žydųose skaitoma kaip reikšminga knyga. Jis, girdi, buvęs vienas iš Amerikos žydijos kultūrinių tradicijų kūrėjų.

Rugpjūčio 15 d., sekmadienio "N. Y. Times" "Op-Ed" puslapyje, kuriame talpinami reikšmingi viso pasaulio veikėjų pasisakymai, tilpo Igorio Petruanovo, tarybinio akademiko, rašinys, kurį "Times" red., šio skyriaus vedėjas, Harrison E. Salisbury užvardino "Russia Fights Pollution." Rašinyje akademikas užginčija pesimistinę nuomonę, kad dūmai ir "smogas" (smoke and fog) užtroškys mus ir mūsų vaikus. Sako, kad tai visai klaidinga nuomonė. Mokslas ir technologija šią problemą gali lengvai išspręsti.

Rašo toliau akademikas Petruanovas: "Prieš kelis metus Kėdainiuose, Lietuvoje, buvo pastatyta cheminė įmonė. Jos filtrai nebuvo pakankamai tobuli. Nedelsiant buvo imtasi atitinkamų priemonių. Nauji filtrai buvo paruošti ir įstatyti. Oras apylinkėse bemaž pasitaisė. Dabar jau ir bitės labai jautrios oro užteršimui — linksmi darbuojas apylinkėje.

Gera lietuviams, kad "N. Y. Times," bene pirmu kartu per daug metų, rado galimą skelbti ne tik agitatorių, a la Mžeikos, žinias, bet ir tai, kas yra gera Lietuvoje. Gerai būtų, kad apie tai pasiskaitę Lietuvoje "Laisvės" skaitytojai, ypač jaunimas, žinąs anglų kalbą, laiškais paaiškintų "New York Times" redaktoriams, kad netinka vartoti "Russia," kada kalba eina apie "TSRS," juo labiau, Kėdainius, Lietuvą. Netgi

akademikas rašo, jog tai Kėdainiai, Lietuva. Jei keblolika tokių laiškų pasiektų redaktorių, tai padėtų Amerikos lietuvių pastangoms išgauti objektyvesnę informaciją apie gyvąją Lietuvą. Rašyti reiktų Harrison E. Salisbury, Assistant Managing Editor, The New York Times, 229 W. 43rd St., New York, N. Y. 10036.

Mieste pasidairius

Nuo nepakankamos medicininės priežiūros miesto kalėjimuose mirė 25 kaliniai (8 nusižudė) šiais metais. Šiuo metu miesto kalėjimuose randasi 11,283 kaliniai.

Miesto mokyklų kancleris Scribner paskelbė, kad jis sudarė kovinę planą prieš narkotikų agentus mokyklose.

Policija areštavo 4 plėšikus, kurie apiplėšinėjo užsėdusius automobilių vairuotojus miesto pakelėse.

Kalėjimų komisisionierius McGrath sutiko su majoru Lindsay turėti kalėjimuose iš lauko tēmytojus ir brutalumo tyrinėtojus.

17 metų mergina, gyvenanti Bronx'e su 36 metų vyru Maldonado, areštuota ir kaltinama iki mirties sumušimu prieš mėnesį gimusios dukraitės.

Oro tyrinėtojai New York'e pradėję tyrinėti, kiek

"Aidui" ir būsimiems aidiečiams

Po visos vasaros atostogų, mes turim vėl visi ir visos susirinkti į pamokas, kurios įvyks rugsėjo 17 d., "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park. Pradžią 8-tą valandą. Jau turim pakvietimą į "Laisvės" parengimą dainuoti, tai būtina reikalinga gražiai pasiroditi dainavimui.

Būkime visi ir visos, nes kai kurių aidiečių bus gimtadieniai, tai turėsime ir valsių. Taipgi šią vasarą keletas aidiečių lankėsi Lietuvoje, o kiti Floridoje, tai bus malonu išgirsti jų išpuodžius. Ir naujų dainininkų atsiveskime — vyrų ir moterų.

Aido Pirmininkas

Namo Bendrovės Komitetui

Namo Bendrovės Komiteto posėdis įvyks antradienį, rugsėjo 14 d., 3 val. po pietų, Laisvės salėje.

Pirmininkas (69-70)

Ar Ruošiatės Persikelti?

Prašome kreiptis pas mus. Mes jūsų rakandus perkelsime bile kur, jūsų mieste ar už miesto Mes patarnaujame 7 dienas į savaitę, ir per 24 valandas į dieną.

Dėl daugiau informacijų prašome skambinti (mūsų kaštais) —

516-884-5016

klauskite —

SERGE SAVITCHEFF

(Kalba lietuviškai — sūnus ELENOS IR WALTER BRAZAUSKŲ)

yra čia užterštas oras ir kaip teršimą kontroliuoti.

Richmond Hill du policistai bandė suimti nužiūrįną plėšiką. Jis norėjo gintis su revolveriu, bet revolveris neveikė kaip reikia. Plėšikas buvo suimtas.

Švietimo taryba nutarė sumažinti subvių ir busų vienišumą į mokyklas tiems vaikams, kurie toliau gyvena nuo mokyklų. Tokių bus apie 60,000.

Policija areštavo du pasižymėjusius sportininkus S. McMillon ir J. Busby. Kaltina juos pardavinėjimu narkotikų tarp skurdžių mokinių, kuriuos jie mokė sporto.

Areštavo du nužiūrįmus prasikaltėlius. Kaltina juos užpuolimu, sumušimu ir apiplėšimu policistės Kathleen Conlon. Jie gavo iš jos \$135.

7 žydai teroristai teisme kaltinami suokalbiu išsprogdinti Tarybų Sąjungos misijos namą Glen Cove, L. I.

New York'o advokatų grupė pasiuntė raginimą Senatui nustatyti laiką visų amerikiečių jėgų ištraukimui iš Indokinijos.

Darbo unijų komitetas bedarbių reikalais rūpinantis rugsėjo 8 d. turėjo demonstraciją surengęs prieš miestą rotušes. Reikalavo darbams darbų ir nemokamo važinėjimo.

Areštavo 25 žydus teroristus prieš Jung. Tautų tarybinės misijos. Kaltina netvarkos kėlimu ir policisto apmušimu.

Rep.

Maskva. — Šiomet 90 milijonų darbininkų praleido atostogas įvairiuose kurortuose ir sanatorijose, stiprindami savo sveikatą.

Tel Avivas. — Izraelio Kompartija pasmerkė gynybos ministro Dajano agresyvius siekius arabų žemėse.

Jeruzalė. — Juodieji imigrantai kaltina Izraelio valdžią palaikymu rasizmo ir diskriminacijos prieš kitas rasės, tautos bei religijos žmones.

Išvyko Lietuvon

Pereitą savaitę "Vienybės" redaktoriaus Jono Valaičio vadovaujama iš šešiolikos žmonių Amerikos lietuvių grupė išvyko į Tarybų Lietuvą. Sugrįšią apie pabaigą šio mėnesio. Kiek mums žinoma, grupė suseda iš įvairių politinių pažiūrų žmonių.

Rep.

Daugiau sveikinimų dr. A. Petrikai

Brangus Drauge,

Nuosirdžiai sveikinu jus, įžymų JAV lietuvių veikėją su garbingu aštuoniasdešimties metų jubiliejumi. Savo nenuilstama veikla jūs įnešėte neįkainojamą idėjų, propaguojant Tarybų Lietuvos darbo žmonių laimėjimus komunistinėje statyboje, kovoje už taiką tarp tautų ir už žmonijos progresą.

Garbingo jubiliejaus proga linkime jums geros sveikatos, kūrybinės nuotaikos bei energijos ir sėkmės gyvenime.

Lietuvos Draugystės ir Kultūrinių Rysių su Užsienio šalimis Draugijos prezidento pirmininkas

R. Petrauskas

Daktare A. Petrika,

Nuosirdžiai sveikinu aštuoniasdešimties metų jubiliejaus proga. Linkiu geros sveikatos, visokeriapusės sėkmės.

Profesorius

Jonas Kubilius

A. Petrick

Sveikiname garbingo jubiliejaus proga ir linkime jums ilgiausių metų.

Ankevičiai

Vilkaviškis

Sveikinu 80-ųjų gimimo metinių proga. Linkiu geros sveikatos, jaunatviškos energijos.

Danutė Valaitienė

Kaunas

Mielas daktare,

Džiaugiuosi Tamstos gražiai nugalėtu ir kūrybingai praleistu amžiumi. Iš

With Bouquets and Books

September 1 49 million school children of the Soviet Union began the new school year.

The New York Times correspondent from Moscow writes: "Bearing bouquets for their teachers and carrying their books in brief-cases strapped to their backs because Russian doctors think it good for their posture, millions of Soviet children embarked today on a new school year.

"In a typical opening day ceremony in the courtyard of Public School Number 230 in Moscow, Mikhail P. Martynov, the grandfatherly looking headmaster, surveyed neat rows of school girls in traditional black uniforms decorated with pretty white pinafords, and boys in bluegray woolen suits.

"The large white bows of girls' hair ribbons danced like huge butterflies."

For the Soviet school system this is the second year of a reformed academic program, designed to compress the work of the first four years into three to permit more training in mathematics and the natural sciences at higher levels.

The Soviet Union is also completing a transition from a general education of eight years to providing all children with ten years of basic education: leading to the university level.

Ilse

Pramogų Kalendorius

Rugsėjo 26 d.

Tai bus sekmadienis — įvyks "Laisvės" oficialus atidarymas Jubiliejinio vaitaus. Pradžią pirmą valandą dieną. Turėsime gražią programą ir užkandžių. Prašome dalyvauti. Kviečia Spaudos Bendrovės direktoriai.

Spalio 9 d.

Binghamton, N. Y.

Naujų filmų iš Tarybų Lietuvos rodymas. Rodys J. Grybas iš New Yorko. American Legion salėje Pradžią 6-ą val. vakare.

Spalio 10 d.

Pattenburg, N. J. Įvyks socialis pobūvis pas K. J. Čiurlius. Prašome šią dieną rezervuoti.

Spalio (Oct.) 16 d.

Lietuvių Namo Bendrovės (Lithuanian Bldg. Corp.) šėrininkų suvažiavimas 102-02 Liberty Ave. Ozone Park, N. Y. Pradžią 2 val. popiet.

Spalio 17 diena

LLD 6-tos apskrities metinė konferencija prasidės 11 val. ryto. Po konferencijos bus pietūs. Konferencijos vieta: 339 E. 4th St., Chester, Pa. Kuopos išrinkite delegatus. Delegatai pribūkite laiku.

Kviečia Apskrities Komitetas

Spalio 17 d.

HARTFORD, CONN.

Įvyks Banketas-Koncertas "Laisvės" naudai. 157 Hungerford St. Vėliau bus daugiau pranešimų.

RICHMOND HILL, N. Y.

In Memorium

Peter Wagnis (Vaznys)

who died September 15, 1951, is lovingly remembered by his daughters and their families....

Carol Baretela

Olga Margos

Anne Yakstis

Liūdnas Prisiminimas

Rugsėjo 16 dieną sukako septyneri metai, kai mirė

Antanas Malinauskas

Liekame liūdėsyj netekus mylimo ir mus mylėjusio vyro ir tėvo. Ir šiandien tebespaudina širdis

prisiminimas tų kančių, kurias jis kantriai kentė po mirtino apdegimo darbe, o mes buvome bejėgiai jo gyvybę išgelbėti arba tas kančias mažinti.

Jis išsisi gražioje Cypress Hills kapinėse, palaidotas laisvai, kaip jis pirm mirties pagėdavo.

ONA MALINAUSKIENĖ, žmona
WILLIAM, sūnus
HELEN, duktė
ROBERT, žentas

Brooklyn, N. Y.